

SILVESTROVSTROVSKÉ PATENTY¹

31. prosinec 1851

CÍSAŘSKÝ PATENT

daný dne 31. XII. 1851, pro celou říši

Jímžto se listina ústavní od 4. 3. 1849 za neplatnou prohlašuje, zároveň ale výslovně prohlašuje a potvrzuje, že všeliký závazek sedlské poddanosti a příslušnosti i odbývání s ním spojená jsou zrušena, a že nižádný takový závazek místa míti nemá, jímžto se mimoto v nejdůležitějších a nejpilnějších příčinách zákonodárství orgánického pravidla základní ustanovují a se nařizuje, že až do vyhlášení zákonů podle toho zdělaných zachovávat se mají zákonové nyní průchod mající.

MY František Josef První, z boží milosti císař Rakouský, král Uherský a Český, král Lombardský a Benátský, Dalmatský, Chorvatský, Slavonský, Haličský, Vladimířský a Illyrský, král Jerusalemský atd.; arcivojvoda Rakouský, velkovojevoda Toskánský a Krakovský, vojvoda Lotarinský, Salcburský, Štyrský, Korutanský, Krajinský a Bukovinský; velkokníže Sedmihradský; markrabě Moravský; vojvoda Horno- a Dolnoslezský, Modenský, Parmský, Piačenský a Quastalský, Osvětimský a Zátorský, Těšínský, Furlonský, Dubrovnický a Zaderský; knížecí hrabě Habsburský, Tyrolský, Kyburský, Gorický a Gradištský; kníže Tridentický a Brixenský; markrabě horno- a Dolnolužický a Istrianský; hrabě Hohenembský, Feldkirchský, Bregencký, Sonnenberský atd.; pán Terstský, Kotarský a na Slovinském krajišti; velkovojevoda vojvodství Srbského atd. atd.

V následku nařízení Našich, vydaných dne 20. 8. 1851, byla důkladná vyšetřování listiny ústavní od 4. 3. 1849 v Našem ministerstvu i v Naši radě říšské předse brána.

Podle výpadku porad odbývaných není dotčená listina ústavní ani v základech svých poměrám císařství Rakouského přiměřena, aniž se dají ustanovení její ve spojení provésti, pročež má Nás po bedlivém uvážení všech důvodů Naše povinnost panovnická k tomu, abychom tímto prohlásili, že jmenovaná listina ústavní od 4. 3. 1849 zbavena jest moci a zákonné platnosti své:

Rovnost však všech příslušníkův státních před zákonem výslovně ze potvrzuje, jakož i to, že nižádný závazek sedlské poddanosti a příslušnosti a spojených s ním vybývání, kteréžto zrušení zvláštními zákony za mírnou náhradu, danou někdejšími oprávněncům, způsobeno jest. Aby se oněch zřízení dosíci mohlo, ježto by byla způsobná, zadost učiniti potřebám našich rozličných národův, jakož i tomu, na čem se dobré všech vrstev jejich zakládá, a sesílití moc vlády Naší k upevnění zevnitřní i vnitřní bezpečnosti, jednoty moci státu půjde se cestou zkušenosti a bedlivého zkoušení poměr všelikých, a budou se postupně přiváděti k místu zákopové orgáničtí, z toho odvedení.

Toto na zřeteli majíce, a slyševše prvě Naše ministerstvo a Naši radu říšskou, ustanovili jsme již nyní pravidle základní o nejdůležitějších a nejpilnějších příčinách zákonodárství orgánického, a vydali jsme přiměřené rozkazy, aby byla uvedena v obecnou vědomost a přikročilo se bez prodlení ku pracem, jimiž by se uvedla ve skutek.

Zákonové zvláštní, ježto budou následovati, obsahovati budou zevrubnější závazná ustanovení a zřízení; až do této doby zachovávatí buďtež zákopové nyní průchod mající.

Dáno v Našem hlavním a sídelním městě Vídni dne 31. prosince léta 1851, panování našeho roku čtvrtého.

¹ Text Silvestrovských patentův otištěn v: ČERNÝ, J. M. *Boj za právo: sborník aktův politických u věcech státu a národa českého od roku 1848*. Praha: Nakladatelé Bursík a Kohout, 1893, s. 771 – 778; původní text otištěn na Nový rok ve *Vídeňských novinách* a v *Pražských novinách* č. 3 dne 3. ledna. 1852.

František Josef m. p.

L. S.

F. Schwarzenberg m. p.

Z nejvyššího nařízení;

Ransonnet m. p.

ředitel kanceláře ministerstva

CÍSAŘSKÝ PATENT

daný dne 31. XII. 1851

pro Rakousy nad Enží a pod Salcbursko, Štýrsko, Korutansko, Krajinu, Gorici a Gradištku, Istrii, Terst, Tyrolsko, Vorarlberako, Čechy Moravu, Slezsko, Halič a Vladimířsko, Krakovsko, Bukovinu a Dalmatsko jímžto se patent, daný 4. 3. 1849, a vyhlášená jím pro jmenované země korunní práva základní za neplatná prohlašují, církve však a společnosti náboženské v těchto korunních zemích zákonně uznané, v právě společného veřejného provozování náboženství, v samostatné správě záležitosti svých a v držení a požívání ústavů, nadání a fondů, pro potřeby duchovní, vyučov a dobročinné ustavovaných, zachovávají a chrání.

MY František Josef První, z boží milosti císař Rakouský

V patentě, daném dne 4. 3. 1849, byla jsou pro výše jmenované země korunní, totiž pro: arcivojvodství Rakouské nad i pod Enží, vojvodství Salcburské, vojvodství Štýrské, království Ilyrské, záležející z vojvodství Korutanského a Krajinského, knížecího hrabství Gorického a Gradištského, markrabství Istrianského a města Terstu se zemištěm jeho - pro knížecí hrabství Tyrolské a Vorarlberské, království České, markrabství Moravské, vojvodství Horno- a Dolnoslezské, království Haličské a Vladimířské s vojvodstvími Osvětimským a Zátorským, velkovojsvodstvím Krakovským a vojvodstvím Bukovinským, konečně pro království Dalmatské - prohlášena jistá práva politická, kteráž s listinou ústavní, zároveň vyhlášenou, vzata jsou nyní v bedlivé zkoušení.

V následku příčin, kteréž nám vyslyšením ministerstva a rady říšské předneseny jsou, vidíme se pohnuty, patentu dotčenému od 4. 3. 1849 i právům základním pro jmenované země korunní v něm vyhlášeným, odejmouti tímto moc a zákonné platnosti.

Pokud o tom neb onom článku řečených práv základních nevyšla již zvláštní ustanovení, zůstáváme Sobě, zvláštními zákony je spořádati. Prohlašujeme však patentem tímto výslovně, že chceme všeliké církve a společnosti náboženské zachovati a chrániti při čemž zůstanou postaveny pod obecnými zákony státními.

Dáno v našem hlavním a sídelním městě Vídni dne 31. prosince léta tisícího osmistého padesátého prvního panování našeho roku čtvrtého.

František Josef m. p.

L. S.

F. Schwarzenberg m. p.

Z nejvyššího nařízení *Ransonnet m. p.*

ředitel kanceláře ministerstva

NEJVYŠŠÍ KABINETNÍ PŘÍPIS JEHO VELIČENSTVA CÍSAŘE PÁNA,

daný dne 31. XII. 1851,

k presidentovi ministerstva

jímžto se sdělují základní pravidla v příčině zákonodárství organického říše, ustanovená s tím příkazem, by ministeria bez prodlení přikročila ku pracem, jimiž by se výpadky prací těch jeho Veličenstvu předložily.

„Milý kníže Schwarzenbertu!“

Vzhledem na patent od dnešního dne dodávají se Vám v příloze pravidla základní po slyšení Mého ministerstva a mé rady říšské v nejdůležitějších a nejpilnějších příčinách zákonodárství organického ode Mne ustanovená, s tím příkazem, abyste o to pečoval, by ministeria, jichž se týče, bez prodlení přikročila ku pracem a aby výpadky prací těch Mně byly předloženy.

Ve Vídni 31. XII. 1851

František Josef, m. p.

Příloha

PRAVIDLA ZÁKLADNÍ V PŘÍČINĚ ZŘÍZENÍ ZÁKONODÁRSTVÍ ORGANICKÉHO V KORUNNÍCH ZEMÍCH CÍSAŘSTVÍ RAKOUSKÉHO

1. Země, pod starými historickými nebo pod novými tituly s císařstvem Rakouským opojené, činí nerozlučné části Rakouského císařství dědičného mocnářství.
2. Jména "Korunní země" užíváno budiž v jazyku úředním toliko jako poznačení obecného, při zvláštním pojmenování země některé však vyjádřeno budiž vždy vlastní poznačení titulní, které jí náleží.
3. Obvod zemi korunních budiž zachován s výhradou změn, jež vyhledávati budou příčiny správní.
4. V každé zemi korunní zříditi se mají v přiměřených obvodech zeměknížecí úřadové okresní a v nich spojení se mají různá odvětví správní.
5. Nad úřady okresními postaveny budou pod obvyklými pojmenováními zemskými výpadku administrativní úřadové krajští (stolice, delegace). V malých zemích korunních jakož vůbec, kde by nenastala potřeba, nezřídí se úřadové takové. Úřadové krajští postaveni budou pod řízením zemským (čl. 6) a budou míti působnost dílem přihlížeti, dílem vykonávací a administrativní.
6. Nad úřady krajskými postaveni budou v korunních zemích místodržitelství a správce zemský. Zvláštními ustanoveními vyměří se, jak se budou u místodržitelství práce odbývati a jaká bude jeho působnost, jaké postavení a plnomocenství bude míti správce zemský a jaké bude podřízení jich pod nejvyšší autority.
7. Za obce místní-pokládány buďtež ty obce, ježto byly nebo jsou skutečné, a aby se, kde toho potřeba nebo kde se důvodně o to bude žádati, obce dle prospěchu a potřeb spojily.

8. Při zřizování obcí místních má se míti na zření rozdíl mezi obcemi venkovskými a městskými, zvláště v ohledu na před vlastnost a zvláštní postavení měst královských a zeměknížecích.
9. Při ustanovování obcí venkovských může se bývalá panská velká majetnost pozemní pod jistými výminkami, ježto se v každé zemi zevrubněji vytknou, ze svazku místních obcí vyloučiti a přímo pod úřady okresní postavit. Více někdejších zemišť panských, ježto bezprostředně spolu hraničí, může se k tomuto konci spojit.
10. Vládě se zůstává, představené obecní obcí venkovských i městských potvrzovati a podle okolností i jmenovati. Oni mají býti vzati pod přísahu, že chtějí mocnářovi býti věrni a povinnosti své svědomitě plniti. Kde pro poměry obecné bude radno, vyšší kategorie úředníků obecních vládě k potvrzení předložiti.
11. Obcím se s výhradami zákonnými povoluje voliti představené obecní a výbory obecní podle řádů volebních, ježto se ustanoví.
12. Jména představených ustanoviti se mají dle zvyklostí, ježto dříve v každé zemi v obyčeji byly.
13. Působnost obcí vztahovati se má na jejich záležitosti obecní, avšak mají býti obce i představení jich povinni, propůjčiti se úřadům zeměknížecím ve všech záležitostech veřejných pomoci., kterážto se obecnými nebo zvláštními nařízeními ustanov, a za kterouž se žádati bude.
14. Veřejnost jednání obecních má přestati, vyjímajíc zvláštní výkony slavné; úřadům však obce bude povoleno, nahlédnouti ve zvláštní věci ježto se jich budou týkat.
15. Obce postaveny budou vůbec pod úřady okresní, a toliko výjimkou podle zvláštností jedné každé pod úřady krajské nebo přímo pod místodržitelství.
16. Podle základních těchto pravidel zdělati se mají pro každou zemi řádové, zvl. poměrám jejím přiměřené, a to pro obce venkovské i pro města. Při pracech těchto budiž hleděno, aby se interesům převažujícím též působení převažujícího dostalo, aby se při volení aktivním i pasivním, v příčině zřízení představených a výborů. obecních předse braném, tak i v záležitostech obecních rozhodná převaha zjistila majetnost pozemní dle toho, v jaké rozšířenosti byla ve svazek obecní vzata i dle hodnoty její berničné, průmyslu ale i v poměře k veškeré majetnosti pozemní - v městech zvl. majetnosti domovní - a pokud možná korporacím pro potřeby duchovní i hmotné. V království Lombardsko-Benátském má se řád obecní tam uvedený v platnosti zachovati s výhradou oprav, ježto by se snad dle zkušenosti potřebnými býti viděly.
17. Sudství vykonávati budou v celé říši úřadové a soudcové k tomu zřízení podle zákonů průchod majících ve jménu Jeho císařského královského apoštolského Veličenstva.
18. Úředníci právní a soudcové při výkonu sudství zachováni býti samostatní, co se však týče ostatních jejich vztahů služebních, mají stran nich mini platnost předpisové, pro úředníky státní vydané.
19. Odloučení soudnictví od úřadů správních má místo míti u právních soudů sborových, pak v instanci 2. a 3. vůbec, u inst. 1. ale v království Lombardsko-Benátském a tam, kde to nevyhnutelné. Jinak u jednosoudů jako instanci 1, pokládati se má žeť jsou se správou v úřadě okresním spojení. Co se ale týče vnitřního zřízení těchto úřadů okresních (viz čl. 4) může se jim vedle okolností zvláštní úředník soudní či politický přikázati dle potřeby.
20. Ve sporných i mimosporných záležitostech civilních i trestních mají být 3 instance.
21. 1. instance, juridické i ty, ježto co úřadové okresní budou míti správu politickou, ustanoveny jsou pro zvláštní záležitosti civilní v mazech, kteréžto se vyměří pro přestupky a ty příčiny; ježto se zvláště pojmenují, pak k tomu, aby povahu skutku vyhledávaly a soudům trestním všelikou pomoci a podporou se propůjčovaly.
22. V distriktech přiměřených politickému rozdělení zemí, ustanoveni budou loudové kollegiální čili sborové jakožto 1. instance pro sudství v příčině zločinů a zvláště pojmenovaných přečinů, pak pro vše ty záležitosti právní, ježto meze působnosti úřadův okresních převyšují.

23. K odbývání záležitostí civilních a trestních v instanci 2. zříditi se mají vrchní soudové zemští, pohlížejíc při tom k nejvyšší potřebě s na ní přestanou.
24. Nejvyšší soud je instancí 3.
25. V přestupcích a přečinech, pokud tito příkázání jsou k úřadům okresním, bude míti místo řízení inkviziční v způsobu co možná nejjednodušším:
26. V těch věcech trestních, strany nichž řízení předsejiti má u soudů sborových, zachováno má býti pravidlo obžaloby, zřízení obhájce obžalovanému a ústního způsobu v řízení závěrečném.
27. Řízení nemá být veřejné, propůjčuje se ale při ústním přelíčení v 1. instanci obžalovanému a povolením presidenta, jakož i tomuto právo, že může až do určitého počtu posluchače připustiti.
28. Obžalobu zprostředkovati má zastupitelství státu, jehož působnost se vztahovati bude toliko na proces trestní.
29. Rozsudky vynášeti mají toliko soudcové zkoušení. Formy rozsudků ve věcech trestních mají býti „vinen“, „nevinen“, "propuštěn z obžaloby".
30. Řízení u vrchních soudů zemských e nejvyššího soudu - toliko písemné.
31. Širší ustanovení o působnosti úřadů soudních obsahovati v sobě budou zákonové, ježto se o tom vydají.
32. Obecný zákoník občanský má jakožto společné právo všech příslušníkův státu Rakouského i v těch zemích, v nichžto na ten čas ještě platnosti nemá, po přiměřených přepravách a s přípravami těmito, a majíc zřetel na zvl. poměry zemi těchto, uvedena a taktéž má i zákonu trestnímu v celé říši průchod zjednán býti.
33. V zemích korunních zřídí se zvláštní statuty o dědičné šlechtě stavovské čili jistou majetností pozemní, kteráž se ustanoví, opatření, a jejích přednostech i povinnostech, zvláště pak propůjčí se jí všemožná usnadnění ku zřízení majorátů a fideikomisů. Co se týče stavu sedlského, mají se předpisové zvláštní pro zachování statků jeho pospolitých vydání, tu kde jsou, v platnosti zachovati.
34. Úřadům krajským a místodržitelským po bodu postaveni budou výborové poradní z majetné šlechty dědičné, z držitelů velkých a malých pozemností a z průmyslníků, kterýchžto výborův působnost, co se týče věcí k ní náležejících i obvodu jejího, náležitě bude vytknuta. Pakli by se vidělo, že by bylo žádati, aby se ještě někteří jiní faktorové do výborů těch přizvali, má se podle okolnosti k tomu zřetel míti. Zevrubnější ustanovení o tom vydána budou zvláštními nařízeními.

U zeměknížecích úřadů okresních svolati se mají čas od času představení obcí k okresu náležejících a vlastníci pozemností velkých, ze svazku obecního vyjmutých nebo plnomocníci jich ke schůzkám v záležitostech jejich.